

Filmeducatie.nl

Filmeducatie - Doorlopende leerlijn film - 2020

Doorlopende
leerlijn film

Inhoudsopgave

This is and that is and a bit of this and a lot of that, Luca Tichelman in samenwerking met Chiara Tichelman (regie), 2018.

01

Voorwoord	03
Inleiding	05
De vertrekpunten van de leerlijn film	07
In de praktijk: vijf vaardigheden	10
Gedragsindicatoren van de leerlijn film	18
Concreet aan de slag	21
Leerdoelen leerlijn film	28
Geraadpleegde literatuur	40

La Carnada, Josh Soslkin (regie), 2014, Ivan Diaz-Robledo, Grace Jackson (productie).

02

Voorwoord

Snuf de hond in oorlogstijd, Steven de Jong (regie), 2008, Steven de Jong en Sjaef Scholte (productie).

Deze leerlijn is ontwikkeld door het Netwerk Filmeducatie, een netwerk van meer dan 200 bevlogen onderwijs- en filmprofessionals die de krachten bundelen om filmeducatie een structurele plek in het onderwijs te geven vanuit de gedachte dat onze samenleving bij kritische kijkers en creatieve makers is gebaat.

Het Netwerk Filmeducatie streeft ernaar om filmeducatie een structurele plek te geven in het Nederlandse onderwijs. Met die ambitie startte in maart 2020 een werkgroep van leraren uit het primair en voortgezet onderwijs die zich heeft toegelegd op het bepalen van wat leerlingen in het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs moeten kennen en kunnen op het gebied van film. Dit heeft geresulteerd in deze doorlopende leerlijn film die een solide basis biedt om film structureel in het curriculum in te bedden.

Deze leerlijn biedt leraren en lesontwikkelaars houvast om activiteiten en lessen rondom film vorm te geven, ook kunnen cultuurcoördinatoren en schoolleiders die interesse hebben om film in het curriculum op te nemen zich met deze publicatie daarop oriënteren. Daarnaast willen we de expertise en ervaring aanspreken die binnen het Netwerk Filmeducatie al breed aanwezig is, door de leerdoelen van de leerlijn te koppelen aan al bestaand en te ontwikkelen lesmateriaal van netwerkleden en cultuuraanbieders.

Aansluiting met lesmateriaal
Medio voorjaar 2021 zal de leerlijn film op de vernieuwde website van het Netwerk Filmeducatie met online lesmateriaal worden gecombineerd dat aan de leerdoelen is gekoppeld, zodat leraren direct aan de slag kunnen. Dit is een aanvulling op het bestaande aanbod voor docenten zoals de database Kijk-goed.nl met tips voor filmtitels die geschikt zijn voor filmeducatie en het lesmateriaal met bewegend beeld voor op het digibord en/ of de pc of laptop die in LessonUp.nl zijn opgenomen op initiatief van het Netwerk Filmeducatie.

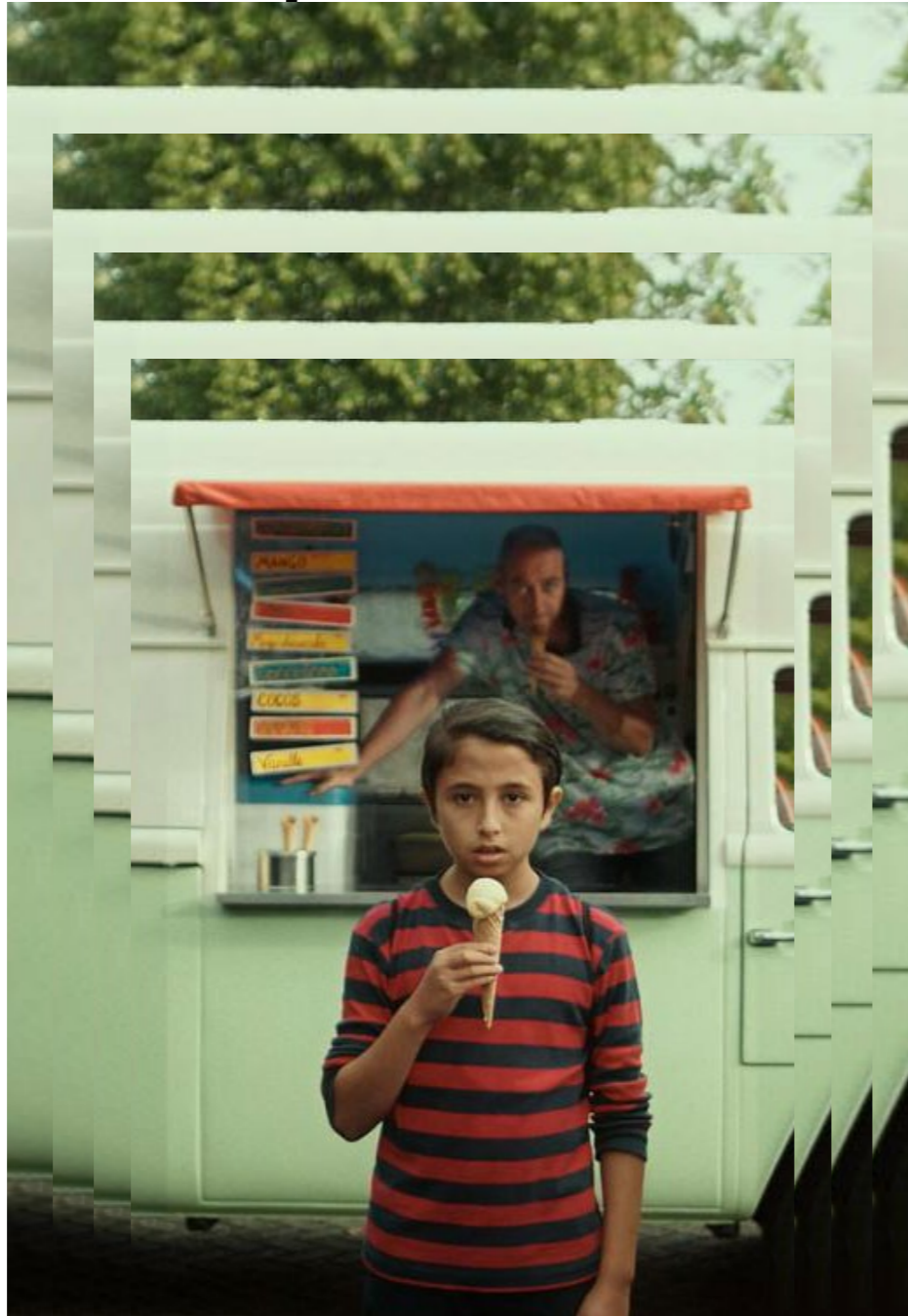
In de periode daarnaast is er ruimte om, binnen het kader van filmdidactische vaardigheden dat de leerlijn biedt, de leerdoelen aan te scherpen en nieuwe leerdoelen en lesmateriaal toe te voegen. Als voorproefje geven we in deze leerlijn alvast een voorbeeld van een online les, tips en handvatten om als leraar en lesontwikkelaar met de leerdoelen aan de slag te gaan. Kortom, de leerlijn is een levend, dynamisch instrument waarmee we filmeducatie op een praktische en inspirerende wijze een stevige plek geven in het Nederlandse onderwijs.

Kauwboy, Boudewijn Kooie (regie), 2012, Wilant Boekelman en Jan van der Zanden (productie).

La Carnada, Josh Soskin (regie), 2014, Ivan Diez-Robledo, Grace Jackson (productie).

Inleiding

A Kiss, Nima Mohaghegh (regie), 2018, Christine de Jager, Nima Mohaghegh, Saman Amiri (productie).

Deze leerlijn film is op filmeducatie binnen de kunstvakken in het primair en voortgezet onderwijs gericht. Filmeducatie is leren door bewust kijken, maken en onderzoeken van film. Daarbij wordt film breed opgevat: het omvat animatiefilms, speelfilms, korte films, documentaires en tv-series, maar ook games, trailers, videoclip, videokunst, AR- en VR-belevingen en social media-video's.

Met filmeducatie leren kinderen en jongeren betekenis te geven aan wat ze zien, maken en onderzoeken. Waarom voel je je ongemakkelijk of enthousiast bij een bepaald beeld? Waarom vind je de film onrechtvaardig of juist representatief? Hoe sta je zelf ten opzichte van de hoofdpersoon? Door zulke vragen te stellen, ontwikkelen leerlingen een kritische blik en geven ze betekenis aan de lesinhoud.

Betekenis geven doen leerlingen door de gevoelens die film bij hen oproept te verwoorden, de filmische elementen die een filmmaker heeft ingezet te onderzoeken, de historische en culturele context waarin films zijn gemaakt te onderzoeken en zelf films te maken. Het levert een rijkdom aan inzichten op over de maatschappij, de geschiedenis en de leerlingen zelf. Daardoor zet en ziet de leerling de wereld en zichzelf in een breder perspectief.

Leerlijn in ontwikkeling

Met nadruk zeggen we dat dit een leerlijn in ontwikkeling is. Net als filmeducatie zelf. Het Netwerk Filmeducatie beweegt flexibel mee met nieuwe ontwikkelingen en inzichten. Er ontstaan voortdurend nieuwe manieren waarmee concepten en verhalen vormgegeven worden door middel van bewegend beeld, zowel in de bioscoop als online. Gedreven door technologische vernieuwing en culturele ontwikkelingen is

film een dynamisch medium dat voortdurend in beweging is.

Vanuit een heldere missie en visie willen we met filmeducatie de brug slaan tussen enerzijds de eisen van het curriculum en anderzijds de met film en bewegend beeld doorspekte belevingswereld van leerlingen. Voor een uitwerking van de visie van het Netwerk Filmeducatie verwijzen we de lezer naar de publicatie Dit is filmeducatie!

Intermission Expedition, Wiep Teunisse (regie), 2019, Valk Producties.

De vertrekpunten van de leerlijn film

Human Nature, Sverre Fredriksen (regie), 2019, Floor Orrust, Noortje Wilschut, Chris Stenger (productie).

Met een doorlopende leerlijn wordt een samenhangend geheel en logische opbouw van kennis, vaardigheden en attitudes door alle leerjaren heen concreet gemaakt aan de hand van leerdoelen. Er bestaan zowel horizontale als verticale doorlopende leerlijnen. Waar een horizontale leerlijn zich richt op vakoverstijgende kennis en vaardigheden, richt een verticale leerlijn zich op een vakspecifiek curriculum. De leerlijn die hier is uitgewerkt, heeft een verticale opzet en richt zich op de kunstvakken in het Nederlandse onderwijs, in het primair onderwijs en voortgezet onderwijs.

Maar: het Netwerk Filmeducatie streeft ernaar filmeducatie een plek te geven in het héle onderwijs. Deze doorlopende verticale leerlijn film vormt dan ook de basis van waaruit op termijn leerdoelen en bijbehorende activiteiten worden ontwikkeld die aansluiten op de kennis en vaardigheden van verschillende vakgebieden. Op basis van de huidige verticale leerlijn ontwikkelen we in het komende jaar leerlijnen film voor het vak Nederlands, en de vakgebieden moderne vreemde talen en Mens & Maatschappij.

SLO en het curriculum van de kunstvakken

Het vertrekpunt voor de kennis en vaardigheden van deze doorlopende verticale leerlijn film is het curriculum van de kunstvakken: de kerndoelen en eindtermen zoals die zijn opgesteld door SLO. Waar het specifiek de eisen voor het vak Kunst Algemeen geldt (die omdat het een examenvak betreft inhoudelijk specifiek zijn), is dat in de leerlijn bij een aantal leerdoelen aangegeven. Voor de andere kunstvakken is er, omwille van het overzicht, voor gekozen de koppeling met specifieke kerndoelen en eindtermen niet te vermelden. Mocht blijken dat daar wel behoefte aan is, dan zal dat in de verdere ontwikkeling van de leerlijn worden meegenomen. Voor een compleet overzicht van kerndoelen en eindtermen verwijzen we verder naar SLO.

Curriculum.nu en het artistiek-creatief vermogen

Naast kerndoelen en eindtermen van de kunstvakken vormen de voorstellen voor het leergebied Kunst en Cultuur van Curriculum.nu een uitgangspunt. Hierin staat het ontwikkelen van het artistiek-creatief vermogen van de leerling centraal, door middel van enerzijds 'kunst meemaken en betekenis geven' en anderzijds 'kunst maken en betekenis geven'. Ten opzichte van de huidige kerndoelen en eindtermen van de kunstvakken blijven de kennis en vaardigheden daarvan behouden, maar:

"(...) 'maken en betekenis geven' is meer dan de huidige kerndoelen gericht op artistieke expressie en ontwikkeling van creativiteit. Leerlingen leren kijken en luisteren, laten zich inspireren, leren experimenteren met materialen en middelen, zetten door, gebruiken hun verbeeldingskracht, ontwikkelen technieken en vaardigheden en reflecteren op het werk- en leerproces. De artistieke ontwikkeling van de leerling is niet los te zien van het creatieve proces dat de leerling keer op keer doorloopt."

En bij 'meemaken en betekenis geven':
"(...) ervaren leerlingen dat kunst en cultuur onlosmakelijk verbonden is met het bestaan en onderdeel is van hun identiteit en kan bijdragen aan wie ze zijn. Ze komen in aanraking met kunst- en cultuurhistorische context, de functies van kunst en ze beleven kunst en erfgoed in de kunstzinnige context binnen en buiten school. Ze leren uitingen van kunst en cultuur bevragen, betekenis geven en waarderen. Ze leren zich te verhouden tot kunst en cultuur, reflecteren op hun eigen voorkeuren en ontdekken dat meningen kunnen variëren."

Daarbij wordt nadrukkelijk gezegd dat leerlingen verbanden leren leggen tussen 'maken' en 'meemaken' en betekenis geven, met als doel een betere balans tussen theorie en praktijk. Hierbij vormen de ontwerpprincipes van authentieke kunst-educatie het uitgangspunt, waarbij betekenisvol leren onder meer ontstaat door een verbinding te leggen tussen de belevingswereld van de leerling en professionele kunst als inspiratiebron.

Leerlijnen kunsteducatie

De vaardigheden zoals die in deze doorlopende verticale leerlijn film zijn opgenomen, zijn ontleend aan een verkenning van bestaande leerlijnen kunsteducatie (bijvoorbeeld de leerlijn Kunst & technologie, 2019) en didactische modellen kunsteducatie (zoals de leerlijn Hybride Kunsteducatie, ILO/UvA, 2010-2013). In de regel zijn de verschillende vaardigheden te herleiden naar drie vormen van kunsteducatie die idealiter met elkaar geïntegreerd worden voor een optimale leeropbrengst: actief/productief, receptief en reflectief (LOKV, 1997).

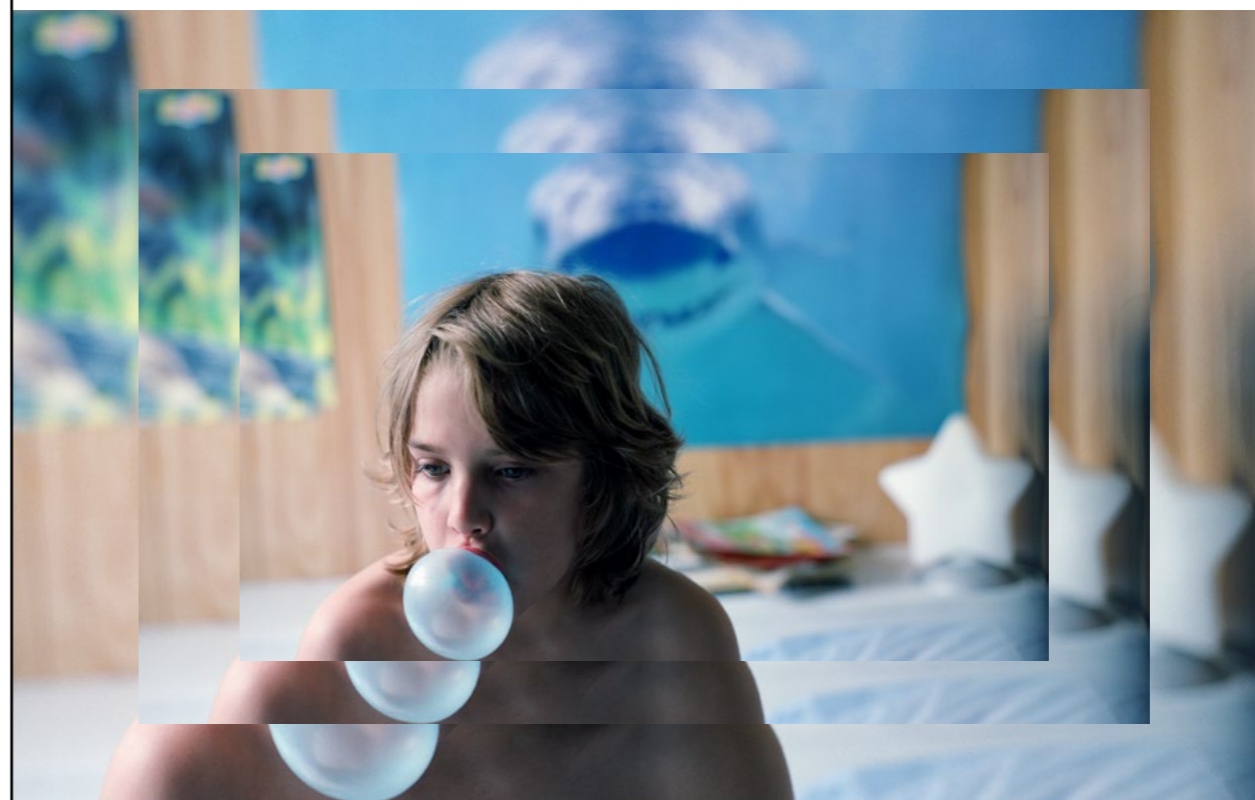
Human Nature, Sverre Fredriksen (regie), 2019, Floor Orrust, Noortje Wilschut, Chris Stenger (productie).

In de praktijk: vijf vaardigheden

In deze doorlopende verticale leerlijn film onderscheiden we vijf vaardigheden waarmee het artistiek-creatief vermogen en een open houding van leerlingen aangaande film worden aangesproken: beleven, verwoorden, onderzoeken, reflecteren en creëren.

Kauwboy, Boudewijn Kooie (regie), 2012, Wiliant Boekelman en Jan van der Zanden (productie).

Beleven

Hierbij gaat het erom dat de leerling met een open blik de wereld van film en filmcultuur exploreert. Hij stelt zich ontvankelijk op tegenover verschillende soorten film, filmmakers en manieren waarop film gemaakt en vertoond wordt. Er wordt vanuit cultureel bewustzijn een bewuste keuze gemaakt voor een film en de manier waarop film beleefd wordt.

Verwoorden

De leerling leert de eigen waarneming bewust en doordacht te verbinden aan (emotief en in toenemende mate technisch) taalgebruik. In interactie met anderen, onder begeleiding, door middel van een verkenning van de taal waarmee verschillende gevoelens en gedachten kunnen worden uitgedrukt en door goed te luisteren naar de woorden die zowel medeleerlingen als de leraar bij het waarnemen gebruiken. Het taalgebruik m.b.t. de filmbeleving wordt in uitwisseling met anderen door middel van een dialoog, een vraaggesprek met een filmprofessional, of in een presentatie steeds complexer en genuanceerder.

Deze vaardigheid onderscheiden we bewust van de vaardigheid reflecteren en is gericht op de verbinding tussen de directe waarneming en de woorden die daaraan gegeven kunnen worden. De vaardigheid verwoorden is geïnspireerd op de opbrengsten van de Visual Thinking Strategies (ook wel VTS), zoals onder andere veel toegepast binnen museumeducatie. Door middel van het stellen van open en verkennende vragen (uitgaande van de ervaring van de leerling, waarbij er geen goed of fout antwoord is) wordt er met deze werkvormen een dialoog en verwondering gestimuleerd over dat wat de leerling direct waarneemt, waarmee de leerling niet alleen een persoonlijke verbinding met het werk aangaat – maar ook de taalvaardigheid, waarneming, en de kritische en creatieve vermogens worden versterkt.

Onderzoeken

Door gericht te kijken en te luisteren, onderzoekt en analyseert een leerling de middelen en technieken die de filmmaker heeft ingezet om een concept in bewegend beeld en geluid uit te drukken, een verhaal te vertellen en ideeën, gevoelens en gedachten vorm te geven: vanuit visie, intentie of doel en in verschillende historische, technologische, culturele, maatschappelijke en politieke contexten. De leerling leert met onderzoeken de (nuances in de) eigenschappen van narratief en vormgeving en de relatie daarvan tot de verschillende contexten te herkennen en te benoemen en er betekenis aan te geven. Narratief, vormgeving en contexten vormen samen de 'inhoud' van een te onderzoeken film.

— Narratief

Oftewel het verhaal, zowel in fictie als in non-fictie. De 'vijf w's' of de verhaalstructuur (o.a. begin-midden-eind, climax); personages (o.a. protagonist en antagonist, conflict); verhaaltechnieken (o.a. flashback, cliffhanger) en het vergelijken van narratieve eigenschappen van zowel fictie als non-fictie films en documentaires, televisieseries, online content (en mengvormen daarvan). Maar ook het onderzoek naar narratieve conventies, tropes en clichés en de relatie daarvan tot beeldvorming van mensen op basis van groepskenmerken.

— (Filmische) vormgeving

De verschillende manieren waarop je een concept, verhaal, visie of boodschap kunt vormgeven en versterken door middel van beeld en geluid. Welke middelen kun je inzetten om je verhaal visueel en auditief te vertellen, of om het gevoel, het idee of de gedachte die je hebt audiovisueel vorm te geven? Welke vormgevingsmiddelen heeft de maker ingezet in de film? *Bijvoorbeeld camerabewegingen, -posities en -kaders; kleurgebruik; animatietechnieken, art-direction/ mise-en-scène; geluid en muziek; digitale en analoge visuele effecten en (digitale) nabewerking; montage.*

— Contexten

Alles wat verder van invloed is op (het eindresultaat van) de film, naast de narratieve en vormgevingsaspecten. Het concept, het idee, de boodschap, visie en intentie van de maker. De artistieke/ economische/ culturele/ maatschappelijke/ historische en actuele contexten waarin de film is gemaakt en wordt bekeken. *Denk aan het maakproces, de presentatie, de culturele/maatschappelijke/ artistieke achtergrond van de maker; het beoogde (commerciële/artistieke/engagerende) doel en met het beoogde publiek; de tijd- en plaatsgebonden belevingswereld van de kijker; de stappen die gezet worden en de mensen (crew en cast) en organisaties die betrokken zijn en van invloed zijn op het proces naar een eindproduct.*

Reflecteren

De leerling leert de taal van de eigen waarneming te verbinden aan het onderzoek en weet de film te interpreteren en te waarderen. De leerling leert zich mentaal en emotioneel wendbaar te verhouden tot verschillende soorten films en ontwikkelt een eigen smaak. Hij heeft besef van de verschillende referentiekaders waarmee film wordt geproduceerd, beschouwd en door verschillende soorten publiek wordt gewaardeerd; hij verbindt nieuwe inzichten aan al bestaand inzicht en krijgt daarmee inzicht in de eigen ontwikkeling: 'wat weet ik, wat weet ik nog niet, wat zou ik willen weten'.

Creëren

Hierbij gaat het om de ontwikkeling van het artistiek-creatief vermogen van de leerling door vanuit de verbinding tussen de eigen belevingswereld en professioneel gemaakte films een filmidee te bedenken en uit te voeren, uit bewuste overtuiging en door middel van onderzoek, zelfstandig en in samenwerking met medeleerlingen, mensen van buiten school en in dialoog met professionals. De leerling kan bewust narratieve en stilistische elementen toepassen, ermee experimenteren en zich al explorerend 'de taal van film' meester maken, om er tegelijkertijd een eigen taal mee te creëren. De leerling presenteert zijn eigen film binnen en buiten school, kan zich wendbaar opstellen in het creatieve proces, dit zelfstandig reguleren en op het proces en de gemaakte film reflecteren.

Beleven

Verwoorden

Onderzoeken

Reflecteren

Creëren

16

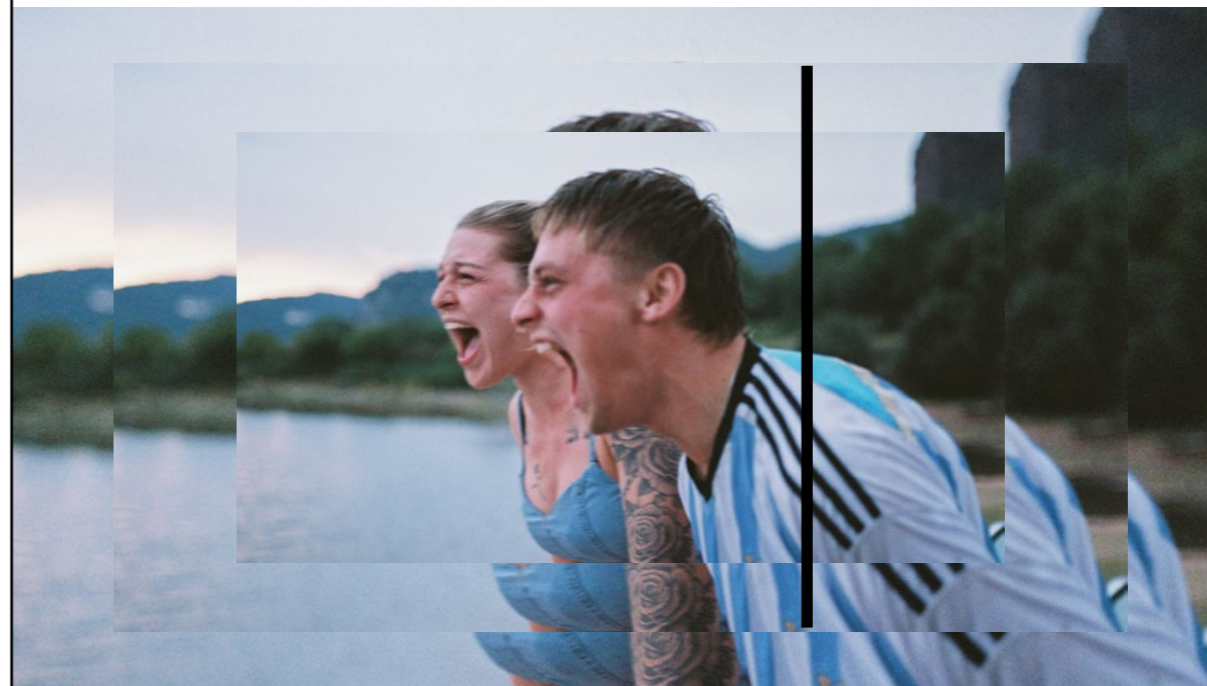

Goodwill Dumping, Teddy Cherim (regie), 2019, Levi Wilbrink (productie).

Hellig boontje, Eva Nijsten (regie), 2019, Nienke Korhof en Willem Baptist (productie).

Gedragsindicatoren van de leerlijn film

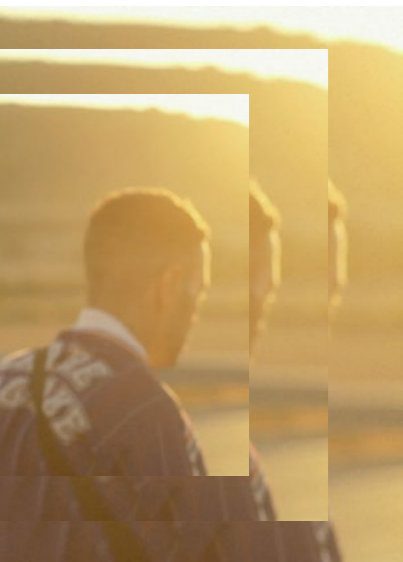
Paradise Drifters, Mees Peijnenburg (regie), 2020, Pumpkin Film, Iris Otten, Sander van Meurs, Pieter Krijpers (productie).

Verschillende leerlijnen hanteren verschillende criteria om het niveau van kennis, vaardigheden en attitude (het 'gedrag') vast te stellen.

Differentiatie leerdoelen

Zo hanteert Cultuur in de Spiegel een indeling naar ontwikkelingsfases, waarbij men er vanuit gaat dat leerlingen van dezelfde leeftijd onderling verschillen laten zien in ontwikkeling. Deze ontwikkelingsfases vallen echter niet altijd samen met de indeling in leeftijdscategorieën van het Nederlandse onderwijs.

Alhoewel we ons beseffen dat een dergelijke indeling meer recht doet aan de verschillen tussen leerlingen van dezelfde leeftijd, baseren we ons hier omwille van het overzicht voor de leraar toch op de (voorlopige) onderverdeling zoals gehanteerd in het leergebied Kunst & Cultuur van Curriculum.nu (primair onderwijs en onderbouw voortgezet onderwijs). Binnen deze onderverdeling wordt er in de leerlijn verder gedifferentieerd op leerdoelen per onder- midden- en bovenbouw primair onderwijs en onder- en bovenbouw voortgezet onderwijs (CKV en KUA).

Rabat, Victor D. Ponten en Jim Taihutu (regie), 2011, Julius Ponten, Frieder Wallis (productie).

De mogelijkheid tot nadere differentiatie willen we borgen door de koppeling van leerdoelen aan al bestaand en te ontwikkelen online lesmateriaal voor verschillende niveaus. Waar nodig zullen we handreikingen ontwikkelen. De noodzaak daarvan beseffen we, zeker in de overgang van primair naar voortgezet onderwijs, want in het geval van filmeducatie zijn er grote verschillen in de mate waarin scholen film in het leerplan hebben opgenomen.

Handreiking filmische begrippen

Voor de leraar en lesontwikkelaar stellen we een begrippenlijst op met definities. Waar van toepassing in de leerdoelen benoemen we filmische begrippen. Hiervoor gaan we uit van de terminologie zoals die wordt toegepast in het huidige Examenprogramma Kunst (algemeen). Waar in de filmwetenschap een eigen begrippenapparaat voor film wordt gehanteerd, wordt in het Examenprogramma ook termen uit de theatervormgeving gebruikt. We houden een vinger aan de pols als het gaat om ontwikkelingen daaromtrent.

Wat vraagt dit van de leerling?

Naast de kennis en de vaardigheden zoals die in het vorige hoofdstuk zijn omschreven, definiëren we hier ten slotte het gewenste gedrag van leerlingen met betrekking tot filmeducatie. 'Van belevenis naar betekenis' door middel van filmeducatie: wat voor houding of mentaliteit willen we dat leerlingen laten zien? De ontwikkeling van artistiek-creatief vermogen en een open, onderzoekende houding ten opzichte van film staan hier centraal.

De leerling...

- kijkt en luistert actief naar een film;
- verkent en verwoordt al explorerend gevoelens, gedachten, ideeën en ervaringen van zichzelf en van de ander (en begrijpt dat die niet per definitie hetzelfde zijn);
- stelt naar aanleiding van zijn waarneming vragen over wat hij heeft gezien en gehoord; wisselt uit met medeleerlingen, vergelijkt en praat over (het verschil in) de ervaring;
- verzamelt, selecteert en maakt kritisch gebruik van verschillende (audiovisuele) bronnen m.b.t. de film die hij onderzoekt;
- onderzoekt de oorsprong van een film(-idee) (context, visie, intentie, overtuiging, persoonlijke betrokkenheid);
- gaat door met onderzoeken tot het doel bereikt is;
- benoemt wat ideeën en werk van anderen voor hem betekenen;
- geeft op eigen wijze vorm aan ervaringen, gevoelens, gedachten en ideeën;
- past de opgedane kennis en vaardigheden toe binnen eigen werk en experimenteert er mee;
- durft te vernieuwen, nieuwe ideeën toe te passen en elementen toe te voegen;
- stelt zich open, vraagt om feedback en tips en past deze toe;
- is zich bewust van eigen handelen in relatie tot de ander en de wereld om hem heen;
- kan vraag en (film-)plan bijstellen op basis van (onverwachte) uitkomsten; is flexibel en reageert proactief op de omstandigheden van het maakproces;
- reguleert zijn eigen leerproces.

Rabat, Victor D. Ponten en Jim Taihutu (regie), 2011, Julius Ponten, Frieder Wallis (productie).

Wat vraagt dit van de leraar?

De doorlopende leerlijn gaat ervan uit dat de begeleiding van leraar van PO naar VO loopt van actief en intensief – naar ondersteunend – naar ondersteunend en faciliterend.

De leraar...

- gaat vanuit gelijkwaardigheid, verwondering en nieuwsgierigheid de dialoog aan met leerlingen;
- schept de voorwaarden voor samenwerken, onderling overleg en discussie en presentatie;
- bevordert de toegankelijkheid van achtergrondinformatie, technische middelen etc.;
- leert leerlingen hun eigen leerproces te reguleren;
- monitort en evalueert het leerproces en spreekt leerlingen aan op hun eigen ontwikkeling.

Rabat, Victor D. Ponten en Jim Taihutu (regie), 2011, Julius Ponten, Frieder Wallis (productie).

Concreet aan de slag

Goodwill Dumping, Teddy Cherim (regie), 2019, Levi Wilbrink (productie).

Je wilt als leraar of lesontwikkelaar een activiteit of les ontwikkelen op basis van de leerdoelen in de leerlijn film. Hoe ga je dan aan de slag? Zoals eerder gezegd beseffen we ons dat er grote verschillen zijn in hoeverre film (en kunsteducatie in het algemeen) zijn opgenomen in de leerplannen van scholen. Daarom ontwikkelt het Netwerk Filmeducatie lesmateriaal en biedt het ondersteuning in heel Nederland, zodat scholen makkelijk met filmeducatie aan de slag gaan.

Lesmateriaal bij de leerlijn

Medio voorjaar 2021 zal op de vernieuwde website van het Netwerk Filmeducatie meer lesmateriaal zijn te vinden dat nauw bij de leerdoelen aansluit en waarmee de leraar concreet aan de slag kan. Een voorbeeld van een online les is aan de leerdoelen van deze leerlijn gekoppeld is op de volgende pagina te vinden.

Gemak van bestaande apps

Veel van het online lesmateriaal dat op het máken van film is gericht, gaat uit van de mogelijkheden van smartphones en de talloze apps die er zijn om films te maken en te bewerken - zonder dat er (buiten de op een school al aanwezige ICT-infrastructuur) veel technische aanpassingen nodig zijn. Daarbij staat het internet vol met tutorials met tips & tricks over het zelf maken van film met je smartphone. Waar van toepassing zullen we in het lesmateriaal daarnaar verwijzen.

Aanspreekpunten in heel Nederland

De filmhubs van het Netwerk Filmeducatie zijn hét aanspreekpunt de mogelijkheden om activiteiten op het gebied van filmeducatie, zowel binnen als buiten de school, in te zetten. Filmhubs leggen zich toe op deskundigheidsbevordering van leraren op het gebied van filmeducatie, met een breed aanbod van seminars, activiteiten en workshops in de regio.

Goodwill Dumping, Teddy Cherim (regie), 2019, Levi Wilbrink (productie).

Proefles Munya in mij

Luister, Astrid Bussink (regie), 2017, Hasse van Nunen & Renko Douze (productie).

Munya in mij, Mascha Halberstad (regie), 2013, Viking Film.

Proefles Munya in mij

Munya in mij, Mascha Halberstad (regie), 2013, Viking Film.

Geschikt voor bovenbouw primair onderwijs
en onderbouw voortgezet onderwijs.

[Klik hier voor het lesmateriaal op Schooltv.nl](#)
(met dank aan Kaboom en NFF).

In deze online les staat de korte Nederlandse animatiefilm *Munya in mij* (Mascha Halberstad, 2013) centraal. De leerlingen kijken en luisteren naar de film. Vervolgens gaan ze zelfstandig aan de slag met een maakopdracht met behulp van TikTok, geïnspireerd door de boodschap en de gebruikte techniek van *Munya in mij*.

Munya in mij, Mascha Halberstad (regie), 2013, Viking Film.

De volgende vaardigheden en leerdoelen
komen in deze online les aan bod:

Verwoorden

Leerdoel:

- Luistert aandachtig naar hoe andere leerlingen hun ervaring verwoorden en relateert deze aan het eigen taalgebruik.

Onderzoeken

Leerdoelen:

- Past eenvoudige begrippen m.b.t. het verhaal toe (hoofdpersoon, verhaal) bij het praten over de film.
- Herkent en benoemt hoe je met het verhaal en vormgeving een visie of boodschap van een maker kan ondersteunen en versterken.

26

De volgende vaardigheden en leerdoelen komen in deze online les aan bod:

Reflecteren

Creëren

Leerdoelen:

- 27 — Verkent overeenkomsten en verschillen tussen aan de ene kant de visie en intentie van de maker en de boodschap van de film en aan de andere kant eigen opvattingen, gevoelens en gedachten, die van medeleerlingen en de actualiteit.
- Legt verband tussen persoonlijke waardering en eigen referentiekader (de films die de leerling in zijn vrije tijd bekijkt en produceert (o.a. online gestreamde content).

Leerdoelen:

- Neemt een voorbeeld van een professionele maker, of de directe belevingswereld of actualiteit als uitgangspunt voor een eigen filmidee (non-fictie).
- Verkent op basis van een voorbeeld hoe je met vormgeving een visie of boodschap van een film kunt ondersteunen en versterken.
- Past onder begeleiding en aan de hand van voorbeelden die al dan niet uit de eigen belevingswereld komen elementen van vormgeving toe in een eenvoudig verhaal voor een film.

Leerdoelen leerlijn film

Baars Love Mol, Eva M.C. Zanon (regie), 2019, Frans van Gestel, Laurette Schillings, Arnold Hestlenfeld (productie).

Leraar: van begeleiding naar ondersteuning naar zelfstandigheid

Leraar: van begeleiding naar ondersteuning naar zelfstandigheid

Beleven

De leerling:

Beleeft de verschillende manieren waarop films worden vertoond (thuis, op school, in een bioscoop, in een museum).

Maakt kennis met verschillende soorten films en filmmakers.

(Zelfde als onderbouw)

(Zelfde als onderbouw en middenbouw)

(+)

Kiest zelfstandig voor een bepaalde beleving van film en waardeert deze (op basis van thema, onderwerp, wijze van vertonen, soort film etc.).

Exploreert binnen de context van een thema of onderwerp verschillende films, filmmakers en invalshoeken.

(+)

Kiest vanuit persoonlijke interesse bewust voor een film in en buiten de eigen omgeving (thuis, een bioscoop, filmtheater, festival, museum, of galerie).

Kiest bewust voor een film van een bepaalde filmmaker, een soort film of een genre, en onderbouwt de keuze.

De leerling:

Ervaart gevoelens, gedachten en fantasieën bij het kijken van een film en verwoordt ze.

Beschrijft in eenvoudige taal wat hij ziet en hoort.

(+)

Verkent in gesprek met medeleerlingen de emoties die de film oproept, de verschillende woorden die daarbij horen en koppelt deze woorden aan wat hij ziet en hoort.

(+)

Luistert aandachtig naar hoe andere leerlingen hun ervaring verwoorden en relateert deze aan het eigen taalgebruik.

(+)

Legt uit wat hem aanspreekt in de film, gaat daarover een dialoog aan met andere leerlingen en een filmmaker en gebruikt daarbij enige filmische begrippen.

Luistert open en aandachtig naar het taalgebruik waarmee professionele makers over hun eigen werk praten.

(+)

Brengt met nuance de persoonlijke filmbeleving onder woorden.

Gaat met medeleerlingen in gesprek over de onderlinge verschillen die er bestaan in filmbeleving.

Deelt de filmbeleving d.m.v. een zelfgekozen vorm (bv. een dialoog, een recensie, een vlog, film, een presentatie, een (digitaal) dossier of een combinatie daarvan (CKV).

De leerling:

Vertelt wat er op het gebied van het verhaal wordt waargenomen.

Omschrijft op informele wijze dramatische concepten (o.a. personage, verhaal).

Vertelt iets over personages en gebeurtenissen in een film.

(Zelfde als onderbouw)

(+)

Vat in eigen woorden het verhaal samen.

Herkent onderdelen van het verhaal (hoofdpersoon, climax, begin-midden-einde) en wijst ze in de film aan.

Herkent narratieve conventies in verschillende genres en soorten film.

Voorspelt op basis van verwachtingen het verloop van het verhaal en herkent hoe verwachtingen worden ingelost of juist op hun kop worden gezet.

(+)

Herkent overeenkomsten en verschillen in de toepassing van verhaalstructuren en -technieken (in fictie en non-fictie).

Past bij het onderzoeken verhalende middelen toe (o.a. personage, perspectief, protagonist, 'de 5 w's', spanningsboog, conflict, climax).

Benoemt narratieve non-fictie conventies in fictiefilms, en omgekeerd (o.a. interview).

(+)

Analyseert op gestructureerde wijze het verhaal in samenhang met de vormgeving en de contexten (KUA*).

Stelt explorerend alternatieven voor de gemaakte narratieve keuzes voor ('wat als...').

Verklaart onconventionele en innovatieve manieren waarop de film het verhaal vertelt (o.a. 'hybride documentaire').

29 Verwoorden

Onderzoeken

30

Leraar: van begeleiding naar ondersteuning naar zelfstandigheid

Leraar: van begeleiding naar ondersteuning naar zelfstandigheid

De leerling:

Vertelt wat er op het gebied van de vormgeving wordt waargenomen.

Omschrijft op informele wijze filmische technieken en middelen (o.a. animatie, camera en geluid, kleur).

(+)

Herkent onderdelen van vormgeving (o.a. camera, kleurgebruik, muziek) en wijst ze aan.

(+)

Herkent 'algemene' conventies van vormgeving (bv. een close-up om de emotie van het hoofdpersonage duidelijk te maken) en specifieke genre-conventies.

Herkent hoe je met de vormgeving spanning opbouwt, verwachtingen schept of deze juist op hun kop zet.

Herkent globaal de verschillen tussen fictie en non-fictie op het gebied van de vormgeving (bv. 'talking heads', handheld camera).

(+)

Herkent 'algemene' conventies van vormgeving (bv. een close-up om de emotie van het hoofdpersonage duidelijk te maken) en specifieke genre-conventies.

Herkent hoe je met de vormgeving spanning opbouwt, verwachtingen schept of deze juist op hun kop zet.

Herkent globaal de verschillen tussen fictie en non-fictie op het gebied van de vormgeving (bv. 'talking heads', handheld camera).

(+)

Herkent typerende vormgeving van films uit verschillende culturen, tradities en achtergronden en kan ze aanwijzen. (o.a. Bollywood, anime).

Benoemt onconventionele en innovatieve manieren waarop vormgeving het verhaal ondersteunt, versterkt, of juist ambiguïteit oplevert.

Analyseert op gestructureerde wijze de vormgeving in samenhang met het verhaal en de contexten (KUA*)

Stelt explorerend alternatieven voor de gemaakte keuzes op het gebied van vormgeving voor ('wat als...').

Onderzoeken

De leerling:

Maakt kennis met de visie of intentie van een maker.

Maakt kennis met de 'boodschap' van de film.

Kent een paar rollen binnen het productieproces op basis van eenvoudige omschrijvingen (bv. 'degene die de camera bedient, de persoon die de kleding uitkiest, degene die de filmbeelden knipt en aan elkaar plakt').

(+)

Heeft kennis van de culturele en historische omstandigheden waarin een maker de film gemaakt heeft en de visie of intentie van de maker.

Herkent en benoemt hoe je met het verhaal en de vormgeving een visie of boodschap van een maker kan ondersteunen en versterken.

Legt doel en functie van de film uit.

Beschrijft en benoemt een aantal taken en de daarbij behorende verantwoordelijkheden van het productieproces, o.a.: regisseur, scenarioschrijver, camerapersoon, kostuumontwerper.

(+)

Onderzoekt tijd en plaats waarin de film is gemaakt.

Herkent hoe verhaal, vormgeving en de boodschap van de film verbonden zijn aan tijd en plaats van ontstaan.

Herleidt zowel visie en intentie van de maker als doel en functie van de film.

Onderscheidt verschillende fasen en taken van het productieproces (van pre- tot post productie, distributie en vertoning).

+)

Heeft kennis van de ontstaansgeschiedenis (-sen) en ontwikkelingen van film (o.a. Bollywood, Europa, Hollywood, Nollywood, film in hedendaagse kunst)

Achterhaalt en verklaart zelfstandig visie, intentie van de maker en doel en functie van de film.

Herkent en verklaart symbolische verwijzingen.

Evalueert de wijze waarop makers middelen en conventies inzetten in relatie tot visie en intentie.

(+)

Kent en herkent de relevante technische en historische ontwikkelingen van film zoals vastgesteld in het curriculum. (KUA*)

Onderzoekt en interpreteert functie en doel van filmisch werk binnen verschillende kunsthistorische contexten in relatie tot de invalshoeken. (KUA*)

De leerling:

Verkent de verschillende manieren waarop film door middel van verhaal en vormgeving groepen mensen verbeeldt (op basis van leeftijd, geslacht, seksuele voorkeur, huidskleur en culturele achtergrond).

(+)

Is zich bewust van de manieren waarop het verhaal en de vormgeving de beeldvorming van groepen mensen beïnvloedt (op basis van leeftijd, geslacht, seksuele voorkeur, huidskleur en culturele achtergrond).

(+)

Herkent de verschillende manieren waarop films stereotype beeldvorming over groepen mensen bevestigt of juist doorbreekt; vergelijkt beeldvorming met eigen aannames en opvattingen.

Is zich bewust van de persoonlijke, maatschappelijke, politieke en culturele effecten van beeldvorming en gaat daarover een gesprek aan.

(+)

Evalueert de manier waarop films door middel van verhaal en vormgeving de beeldvorming van groepen mensen beïnvloedt.

Reflecteert op persoonlijk, maatschappelijk, politiek en cultureel effect en legt verbanden tussen beeldvorming in film en de maatschappelijke/culturele positie van mensen op basis van groepskenmerken.

Reflecteren

Leraar: van begeleiding naar ondersteuning naar zelfstandigheid

Leraar: van begeleiding naar ondersteuning naar zelfstandigheid

Reflecteren

De leerling:

Relateert de visie of boodschap van de film aan de eigen belevingswereld ('wat betekent deze boodschap voor mij?').

(+)

Verkent overeenkomsten en verschillen tussen aan de ene kant de visie en intentie van de maker en de boodschap van de film en aan de andere kant eigen opvattingen, gevoelens en gedachten, die van medeleerlingen en actualiteit.

Vergelijkt visie en boodschap van een onderzochte film met die van films die de leerling in zijn vrije tijd bekijkt en produceert (o.a. online gestreamde content).

(+)

Interpreteert de film op basis van het onderzoek naar narratief, vormgeving en contexten.

Is zich bewust van het onderscheid tussen eigen interpretatie, smaak en voorkeur; de intentie of visie van de maker en doel of boodschap van de film.

Relateert inhoud en vormgeving aan films die de leerling in zijn vrije tijd bekijkt en produceert (o.a. online gestreamde content).

(+)

Brengt de interpretatie van een film in verband met de eigen (professionele) ontwikkeling en met historische, maatschappelijke of culturele thema's en ontwikkelingen (KUA*, dimensies CKV) en de actualiteit.

Oriënteert zich op studie en beroep (zowel theoretisch als praktisch) (KUA* / kunstvak vmbo).

De leerling:

Vertelt in eenvoudige woorden wat hij van de film vindt.

(+)

Geeft aan de hand van eenvoudige kijkvragen aan wat hij van de film (het verhaal, de vorm of het thema) vindt en praat daarover met medeleerlingen.

(+)

Legt verband tussen persoonlijke waardering en eigen referentiekader (de films die de leerling in zijn vrije tijd bekijkt en produceert (o.a. online gestreamde content)).

Vergelijkt eigen waardering respectvol met die van anderen.

(+)

Maakt gebruik van filmische begrippen bij het formuleren van een eigen mening.

Is zich bewust van een eigen smaak, verwachtingen en referentiekader bij het beoordelen van een film.

Stelt zich open voor andermans smaak, verwachtingen en referentiekader.

(+)

Motiveert de eigen persoonlijke interesse en voorkeuren van film en verwijst daarbij naar aspecten van narratief, vormgeving en contexten.

Evalueert de verschillende manieren waarop een film kan worden gewaardeerd (vanuit andere perspectieven en standpunten op basis van maatschappelijke en culturele positie).

De leerling:

Kijkt en luistert naar voorbeelden.

Bedenkt een eenvoudig verhaaltje of neemt een eenvoudige situatie uit de eigen belevingswereld als onderwerp (non-fictie).

Experimenteert onder begeleiding en aan de hand van voorbeelden met eenvoudige narratieve elementen (bv. volgorde begin-midden-einde van een verhaal).

(Zelfde als onderbouw P.O.)

(+)

Bedenkt op basis van een voorbeeld een idee voor een korte (fictie of non-fictie) film.

Neemt een voorbeeld van een professionele maker, of de directe belevingswereld of actualiteit als uitgangspunt voor een eigen filmidee (non-fictie).

Doet een eenvoudig bronnenonderzoek naar een onderwerp; bereidt een interview voor met een persoon buiten school (non-fictie).

Past onder begeleiding en aan de hand van voorbeelden die al dan niet uit de eigen belevingswereld komen narratieve elementen toe in een eenvoudig verhaal voor een film.

(+)

Ontwikkelt op basis van een voorbeeld een filmidee.

Kiest bewust voor een situatie uit de eigen belevingswereld of de actualiteit als uitgangspunt voor het filmidee (non-fictie).

Formuleert zelfstandig vragen voor een interview naar aanleiding van een bronnenonderzoek (non-fictie).

Schrijft een dialoog; ontwikkelt een eenvoudig scenario.

Schrijft naar aanleiding van een voorbeeld of eigen idee een kort scenario of eenvoudige dialoog.

(+)

Doet zelfstandig onderzoek naar een zelfgekozen onderwerp voor de film.

Verkent bij het ontwikkelen van een eigen filmverhaal verschillende soorten films (bv. documentaire), filmmakers, tradities, stijlen en genres.

Kiest bij het onderzoeken van mogelijke onderwerpen bewust voor een maatschappelijk of cultureel relevante invalshoek.

Creëren

Leraar: van begeleiding naar ondersteuning naar zelfstandigheid

Leraar: van begeleiding naar ondersteuning naar zelfstandigheid

*De leerling:**(Zelfde als onderbouw P.O.)*

Experimenteert onder begeleiding en aan de hand van voorbeelden met eenvoudige vormgeving (bv. stop-motion, schaduwspel, close up, geluid en muziek, kostuum, decor en props).

(+)

Verkent op basis van een voorbeeld hoe je met vormgeving een visie of boodschap van een film kunt ondersteunen en versterken.

Past onder begeleiding en aan de hand van voorbeelden die al dan niet uit de eigen belevingswereld komen elementen van vormgeving toe in een eenvoudig verhaal voor een film.

Maakt een eenvoudige montage in een editing-programma (op telefoon of computer).

(+)

Maakt een bestaande filmscene na of verwerkt stilistische elementen uit films uit de eigen belevingswereld (o.a. online gestreamde content).

Werkt het filmidee uit in een storyboard; verkent look & feel van de film in een zelfgemaakt moodboard.

Ontwikkelt een artistiek plan van aanpak op basis van onderzoek naar de vormgeving in een voorbeeld.

Experimenteert tijdens het artistieke proces met de mogelijkheden in filmvormgeving in relatie tot het concept of idee (divergent denken).

Verkent in de montage alternatieve oplossingen en nieuwe toepassingen van het gemaakte materiaal ('Wat als...').

(+)

Experimenteert met bestaande conventies en stijlbreuken, zodanig dat het leidt naar nieuwe combinaties en vormen.

Wijkt bewust en beredeneerd af van het oorspronkelijke artistieke ontwerp.

Verkent en ontwikkelt een eigen vormtaal.

(+)

Past de vanuit analyse van professionele films (van individuele makers, -historische stijlen en stromingen) opgedane kennis toe op eigen werk. (KUA*)

Legt aan de hand van vormgevings-technische en culturele/kunsthistorische aspecten een verband tussen eigen werk en de professionele filmwereld. (KUA*)

Ontwikkelt een filmidee naar aanleiding van een thema of dimensie. (CKV)

De leerling:

(+)

Maakt onder begeleiding van de leraar kennis met de stappen van het maken van een film.

Benoemt de stappen die nodig zijn bij het maken van een film en voert deze onder begeleiding.

(+)

Kiest bij het samenwerken op basis van persoonlijke voorkeur een rol in het productieproces.

Plant onder begeleiding een ontmoeting met een te interviewen persoon buiten school (non-fictie).

Is zich bij gebruik van andermans materiaal bewust van kwesties omtrent auteursrecht en copyright.

(+)

Werkt samen in een team en neemt verantwoordelijkheid voor de eigen taak.

Maakt een eigen planning en voert deze met ondersteuning van de leraar uit.

Waakt bij samenwerken over de planning van de eigen deeltaak en delegeert zonodig.

Communiqueert helder met teamgenoten.

(+)

Kiest bewust voor een bepaalde taak in het productieproces.

Maakt een eigen procesplanning en past deze zonodig aan.

Doorloopt zelfstandig verschillende fasen van het productieproces.

Creëren

Creëren

PO ONDERBOUW

PO MIDDENBOUW

PO BOVENBOUW

VO ONDERBOUW

VO BOVENBOUW

Leraar: van begeleiding naar ondersteuning naar zelfstandigheid

Leraar: van begeleiding naar ondersteuning naar zelfstandigheid

De leerling:

Presenteert het eigen werk aan medeleerlingen en vertelt erover in eenvoudige bewoordingen.

(+)

Beantwoordt bij de presentatie van eigen werk vragen van leerlingen.

(+)

Betrekt bij het presenteren van het eigen filmidee zowel medeleerlingen als mensen van buiten school en professionele makers en gaat over het filmidee in gesprek.

(+)

Pitcht een filmidee en verwerkt feedback in een aanpassing van het idee.

Kiest bewust voor een bepaald platform voor vertoning (bv. YouTube).

Betrekt bij de presentatie van een film de buitenwereld (buurt, stad).

Motiveert interesses en voorkeuren in uitwisseling met zowel medeleerlingen als mensen van buiten school (en uit de professionele filmwereld).

(+)

Presenteert werk zodanig dat de beschouwer inzicht krijgt in het artistieke proces.

Anticipeert bij het maken en vertonen van een film op een doelgroep.

Gaat bij de vertoning in gesprek met een publiek buiten school.

Kijkt bij de presentatie van andermans werk kritisch naar het werk, stelt vanuit analyse vragen aan de maker en formuleert hierover een onderbouwde mening.

De leerling:

Vertelt wat de aanleiding is voor het filmidee.

Geeft aan of hij tevreden is met het eigen werk.

(Zelfde als onderbouw P.O.)

(+)

Verklaart en motiveert de keuze voor het onderwerp en de vormgeving; legt de relatie met professionele voorbeelden.

Benoemt goede punten en verbeterpunten in eigen werk en proces.

(+)

Verwoordt de persoonlijke motivatie voor een filmidee en benoemt daarin de relatie tussen persoonlijke interesse, eigen identiteit en het filmidee dat is ontwikkeld.

Legt een relatie tussen zelfgemaakt, buiten school, in de vrije tijd gemaakt werk (thuis-kunst), opdrachten die op school gemaakt worden en de professionele filmpraktijk.

(+)

Beschrijft en evalueert eigen werk en proces.

Stelt alternatieven voor, zowel in proces ('Dit doe ik de volgende keer anders') als voor artistieke keuzes.

Evalueert de samenwerking in een team.

Evalueert hoe de eigen visie inhoudelijke en organisatorische keuzes heeft beïnvloed.

Plaatst het eigen filmidee in een cultureel maatschappelijke context.

***KUA: Kent en herkent de relevante technische en historische ontwikkelingen van film zoals vastgesteld in het curriculum:**

- De leerling kent en herkent de volgende technische en historische ontwikkelingen van film (conform KUA syllabus):
- Fotografie en ontstaan van film (bv. Lumière);
- Ontwikkelingen en experimenten in de eerste helft van de 20e eeuw (bv. Sergei Eisenstein, Duits expressionisme, Hollywoodgenres en animatie);
- Experiment in de Europese Art Cinema (bv. Nouvelle Vague en Dogma);
- Heruitvinden klassieke filmgenres (bv. New Hollywood en 'independent' film);

- Kunst als product van uitwisseling, interculturalisering en verandering. (bv. Bollywood, Martial Arts films, Manga);
- Filmische conventies op tv (bv. soaps, drama series, reality tv, videoclip, reclame);*
- Democratisering van film: zelfgemaakte homevideos, film op social media (YouTube, vlogs, Instastories), film gemaakt voor streaming platforms – en invloed op productie en distributie;
- Film interdisciplinair (bv. multimedia-installaties, videokunst, decor-projecties in theater; virtual reality; augmented reality, video games).

Geraadpleegde literatuur

— **College voor Toetsen en Examens. (z.d.).**
Examenprogramma kunst (algemeen) havo/vwo.
Geraadpleegd op 25 augustus 2020.

— **College voor Toetsen en Examens. (z.d.).**
Examenprogramma kunstvakken inclusief ckv vmbo.
Geraadpleegd op 25 augustus 2020.

— **College voor Toetsen en Examens. (z.d.).**
Kunst (beeldende vormgeving/ dans/ drama/ muziek/ algemeen)
HAVO: Syllabus Centraal Examen 2020.
Geraadpleegd op 25 augustus 2020.

— **College voor Toetsen en Examens. (z.d.).**
Kunst (beeldende vormgeving/ dans/drama/ muziek/ algemeen:
Syllabus 2020 kunst, vwo. Geraadpleegd op 25 augustus 2020.

— **CultuurStation, Kunstloc Brabant (Augustus 2019).**
Doorlopende leerlijn kunst & technologie.
Geraadpleegd op 25 augustus 2020.

— **Curriculum.nu. (z.d.).**
Voorstellen ontwikkelteam Kunst en Cultuur.
Geraadpleegd op 25 augustus 2020.

— **Ebbens, S., & Ettekoen, S. (2013).**
Effectief leren. Basisboek. (3e druk).
Groningen: Noordhoff Uitgevers B.V.

— **Efland, A.D. (2002).**
Art and Cognition: Integrating the Visual Arts in the Curriculum.
New York: Teachers College Press.

— **Haanstra, F. (2011).**
Authentieke kunsteducatie: een stand van zaken.
Geraadpleegd op 25 augustus 2020.

— **Haanstra, F., & Oostwoud Wijdenes, J. (1997).**
Over actief, receptief en reflectief. Literatuurverkenning samen-
hang kunsteducatie. Utrecht: LOKV, Nederlands Instituut voor
Kunsteducatie.

— **Hailey, D., Miller, A., Yenawine, P.**
Understanding Visual Literacy: The Visual Thinking Strategies
Approach. Geraadpleegd op 25 augustus 2020.

— **Landelijk expertisecentrum Kunsttheorie VO. (z.d.).**
Reader doorlopende leerlijn hybride kunsteducatie.
Geraadpleegd op 25 augustus 2020.

— **Netwerk Filmeducatie. (september 2020).**
Filmeducatie in het curriculum.
Amsterdam: Netwerk Filmeducatie.

— **Rijksoverheid. (28 april 2006).**
Kerndoelenboekje basisonderwijs.
Geraadpleegd op 25 augustus 2020.

— **Rijksoverheid. (17 september 2010).**
Kerndoelen onderbouw voortgezet onderwijs.
Geraadpleegd op 25 augustus 2020.

— **SLO. (2014).**
Cultuur in de Spiegel in de praktijk. Een leerplankader voor
cultuuronderwijs. Geraadpleegd op 25 augustus 2020.

— **SLO. (2019, 30 oktober).**
Leerplankader kunstzinnige oriëntatie: Samenhang in
het leerplan. Geraadpleegd op 25 augustus 2020.

Blind Date, Camiel Schouwenaar (regie), 2010, Martin Venema (productie).

Snuf de hond in oorlogstijd, Steven de Jong (regie),
2008, Steven de Jong en Sief Scholte (productie).

Het Zakmes, Ben Sombogaart (regie), 1992, Burrey Bos (producent).

Het Netwerk Filmeducatie wordt gecoördineerd door Eye Filmmuseum en gefinancierd door OCW.

Colofon

Wij willen de leden van de werkgroep Raamwerk en Leerlijn 2019/2020 bedanken voor het vele meelezen, meedenken en meeschrijven.

Caroline Wisse
Daan van Riet
David Geneste
Dorée de Kruijk
Eeke Wervers
Elfi de Vos
Elvira Stein
Emiel Heijnen

Emma Bouman
Ester Hendriksen
Eveline van Stuijvenberg
Fenny Postma
Florine Wiebenga
Geertje van der Pas
Heleen van Ham
Jazzy Taihuttu
Jet Smit Filmhub
Jillis Verbeek
Lucas Westerbeek
Marcus Eshuis
Margreet Cornelius
Marie-Thérèse van de Kamp
Marije Veenstra
Marlijn Gelsing
Padmini Kruitwagen
Renske Gasper
Sylke de Heus

Hervormd Lyceum West, Netwerk Filmeducatie
Expertisecentrum Kritisch Denken, ROC Midden Nederland
Hogeschool van Amsterdam
NFFS
LKCA
JEF
Filmdocenten
Lectoraat Kunsteducatie, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten
Filmhub Oost
Filmhuis Den Haag

Beeldung, Filmhub Zuid-Holland
Hyperion College/ Breitner Academie
Eye Filmmuseum
Filmhub Oost
Filmhub Noord Holland
4e Gymnasium Amsterdam / New Amsterdam Film Co.
Noord Holland
Kunstloc Brabant
De Frisse Blik
Hogeschool van Amsterdam
Netwerk Filmeducatie

Universiteit van Amsterdam - ILO
IDFA
Kunstloc Brabant
Netwerk Filmeducatie
IFFR
Eye Filmmuseum

De leerlijn film kwam tot stand dankzij het harde en zorgvuldige werk van de werkgroep leerlijn 2020

Jeroen Stultiens
Lukas van der Starre
Malu Sanders
Meldrid Ibrahim
Niek Melchers
Vera Hageman

Met speciale dank aan:
Kimber van Valkenburg

Coördinatie en tekstverantwoording
Bastiaan van Werven

Eindredactie
Margreet Cornelius
Tamara Klopper

Vormgeving
Ingrid Nijhoff

Montessori basisschool Roermond
Dutch Private Lessons
4e Gymnasium Amsterdam
Breitner Academie Amsterdam
Hogeschool van Amsterdam
O.S.G. De Rietlanden Lelystad

Netwerk Filmeducatie

Netwerk Filmeducatie

Netwerk Filmeducatie
Netwerk Filmeducatie

Studio Nijhoff

Filmeducatie - Doorlopende leerlijn film - 2020

De Club van Lelijke Kinderen, Jonathan Elbers (regie), 2012,
Wim Boven, Casper Eskes, Niek Teunissen (productie).

Filmeducatie.nl